

Aczél Kovách Tamás

Osztályozás		Tárgy	
		225.940.25	
Idő		1960	
Személy			
Helyszám			
Budapestre vonatkozó ujságcikkek			
Páratlan építészeti műemlékekre			
Cím 14 bukkanak a Várban			
Fal az Árpádok korából – Középkori lakótorony			
Helyreállítják Budapest legrégibb házait			
Forrás		1960. máj. 4.	
Csoport		Hely	
		(Idő)	
		(Köt. v. füz.) (Oldal)	

A vakolat alatt különös mintájú festés búvik, a téglamögött 500 éves díszes, faragott kövek rejtőznek. A régi Buda emlékei, Lajos, Zsigmond és Mátyás korának tanúi.

A középkori házak a Vár 1686-os ostromakor nagyrészt elpusztultak. A megmaradt falakat a későbbi építkezéseknél felhasználták. Az alakítások azonban idővel teljesen elfedték a gótikus részeket.

1945-ben Hifler fasisztái feláldozták a Várat, hogy meghosszabbítsák napjaikat. A harcok ismét rombadöntötték az egész lakónegyedet.

Az egyetlen kétemeletes gótikus ház

Az újjáépítés során az építők ismeretlen gótikus maradványokat találtak. Az emlékeket mindenütt feltárják, s ahol erre mód van, eredeti, középkori alakjában állítják helyre a házat. De az újjáépülő barokk, copf és klasszicista házakon is megmutatják a középkori részeket.

Melyek a legújabb kutatások eredményei? Milyen feladatok várnak az idén az újjáépítőkre? — Vezetőnk Gira Ferenc mérnök, aki az I. kerületi HKI műemléki osztályán a Vár lakónegyedének helyreállítását irányítja.

1960-ban 15 millió forintot fordítanak a munkákra. Egyebek között 23 újabb ház tatarozását, helyreállítását kezdik meg.

Az Uri utcában találták meg a legrégibb középkori falat. Az Árpádok korából származik. Több ház az utcában már új színben ragyog, másokon most dolgoznak. Az Uri utca 31. számú ház egyetlen kétemeletes gótikus épületünk. A XV. században épült, a XIX. században romantikus homlokzatot kapott. Most ismét középkori alakjában látható. Az 1500 körüli évekből származó csücsíves ablakok mellett két különös káróablak van. A falat festett kváderek — nagy téglalapok — borítják. Nem messze, az Uri utca 37. szám alatti barokk ház udvari szárnyában középkori lakótoronyt találtak. Helyreállítását a nyáron megkezdik.

Hatszáz éves ülőfülkék

Az Uri utca másik oldalán több ház földszintje középkori eredetű. A boltozatos kapualjakban csodálatos szépségű, gazdagon faragott ülőfülkék fogadnak. Némelyik 600 éves. A félköríves, csücsíves ülőfülkékben valaha szolgák várakoztak uraikra.

Elkészült az Országház utca 20. szám alatti Zsigmond-kori lakóház is. Kiugró emeletét lóhereíves, faragott párkányzat tartja. A ház a XIV. században épült, a XVIII. században Nickl János mészáros átalakította. A kapu zárókövén jól látható az 1771-es évszám, a tulajdonos kezdőbetűje és mesterségének jelvénye: a bárd. Mellette most kutatják a XV. században épült Országház utca 22. számú ház emlékeit is. A zárt erkélyt tartó falában középkori faragott pillérre bukkanak.

A kutatók másutt is több érdekes maradványt találtak. A XIV. századi Fortuna utca 14. számú ház mai alakját a XVIII. században kapta. Belsejében barokk pékség kemenéje látható. Kapualjában a középkori ajtók és ablakkeretek eddig is ismertek voltak. Az újjáépítés során azután a kapualjban három Anjou-kori csücsíves ablak is előkerült, továbbá egy faragott ajtókeret, amelyen felül kivehető az 1514-es évszám. A Táncsics

Mihály utca 15. szám alatti ház helyreállításán most dolgoznak. A XIV. században épült ház kapualjában reneszánsz ajtókeretet találtak. Ez az egyetlen ilyen lelet a Vár lakónegyedében.

A Vörös Sün

Nagy meglepetéssel szolgált a Bécsikapu tér 8. számú ház is. A XV. századi lakóház dongaboltozatos kapualja az 1686-os ostrom után is megmaradt, de az épületet átalakították. Most a vakolat alól kibontották az egykori homlokzatot. A Kard utcai oldalon kváderes festés, a tér felé pedig több színes, mintás festés fedte a falakat.

Gótikus ablak maradványait találták a Hess András tér 3. szám alatti hajdani „Vörös Sün” vendégfogadó Fortuna utcai oldalán. A XVIII. században itt bálákat és színelőadásokat tartottak. A középkori eredetű ház helyreállítását még az idén megkezdik.

A Tárnok utca, az Anna utca és az Uri utca között egy egész középkori házcsoporthelyreállítását készítik elő a kutatók és a tervezők. A Tárnok utca 14. számú jellegzetes középkori ház kiugró emelete a feltevések szerint folytatódik a Tárnok utca 16. szám alatt és az Anna utcában is. Valaha ezek az épületek kereskedők házaik voltak. A lehullott vakolat alatt középkori üzleti ablakok, ajtók, faragott keretei láthatók.

Múltunk hagyatéka

Az eddigi kutatások képet rajzolnak a középkori budai házakról. Félköríves kapuból tágas, boltozatos kapualj vezetett az udvarra, ahol a polgárok lovaikat, kocsijukat tartották. A kapualjból nyíltak a raktárak, üzletek, a lakószobák az emeleten voltak. Erősen vörösrre égetett, keskeny téglákból, vagy törmelékkövekből építkeztek. Az ablakok, ajtók kereteit mészkőből faragták. A házak falait élénk színűekre festették.

Sokáig nem is sejtették, hogy a magyar világi gótika mennyi emléke található a Várban. A falak mélyen őrizték titkukat.

Most napfényre hozzák népünk múltjának anyagi hagyatékát, helyreállítják fővárosunk legrégibb házait. Megújul a Vár lakónegyede, egyetlen gótikus városunk.

Aczél Kovách Tamás